مجلّه‌ی جغرافیا و توسعه‌ی ناحیه‌ای، شماره‌ی شانزدهم، بهار و تابستان ۱۳۹۰

تحلیل کیفیت زندگی روستاهای ادغام شده در شهر

(مطالعه‌ی موردی: شهر میاندوآب)

حسین حاتمی نژاد (استادیار جغرافیای شهری دانشگاه تهران)

ایوب منوچهری میاندوآب (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تهران)

امین فرجی ملائی (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه تهران، پژوهشگر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی تهران، نویسنده‌ی مسؤول)

Farajiamin۵۵@yahoo.com

صامت فرهادی (دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه تهران)

چکیده

برای حل مشکلات و ارتقاء ابعاد کیفی زندگی انسان، مفهومی با عنوان "کیفیت زندگی" مطرح شده که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. در این مقاله، تلاش می‌شود تا کیفیت زندگی روستاهای ادغام شده در شهر میاندوآب طیّ سی سال اخیر که هنوز ساخت فضایی ـ کالبدی آنها از شهر قابل تشخیص است، با محلّات انتخابی شهر که پنج محله از بافت قدیم و پنج محله از بافت جدید بوده، مورد مطالعه‌ی تطبیقی قرار گیرد. در واقع هدف پژوهش بیان سطوح کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر میاندوآب بر مبنای شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی ـ محیطی، دسترسی به خدمات شهری، کیفیت محیط و بهداشت است. روش پژوهش مقاله‌ی حاضر، توصیفی ـ تحلیلی می‌باشد. ابتدا مطالعات اکتشافی به صورت کتابخانه‌ای و بازدید مقدماتی صورت گرفته و مطالعه‌ی میدانی با استفاده از پرسشنامه انجام شده است. برای تعیین حجم نمونه-ی مورد مطالعه از روش تصادفی استفاده شده است و در هر محله صد پرسشنامه توزیع شده و در پایان برای تحلیل و رتبه‌بندی محلّات، روش آنتروپی و تصمیم‌گیری چند معیاره TOPSIS به کار رفته است. نتایج حاصل از پژوهش، نشان می‌دهد به جز شاخص‌های اجتماعی در سایر شاخص‌ها، روستاهای ادغام شده نسبت به محلّات شهری، از سطح کیفی

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۱۱/۲۱ تاریخ تصویب:۱۳۹۰/۷/۵

بسیار پایینی برخوردار بوده و تنها در شاخص عملکردی از سطح بالاتر کیفی نسبت به محلّات شهری برخورداراند. بر اساس نتایج به‌دست آمده از تکنیک TOPSIS که پنج محله‌ی اول جزو محلّات شهر بودند و پنج محله‌ی پایانی نیز جزو روستاهای ادغام شده بودند، نشان دهنده‌ی اختلاف آشکاری میان کیفیت زندگی بین محلّات اصلی شهر و روستاهای ادغام شده است.

کلید واژه‌ها: کیفیت زندگی، روستاهای ادغام شده، بافت قدیم، بافت جدید، مدل TOPSIS.

درآمد:

گسترش شتابان شهرنشینی طیّ پنجاه سال اخیر در کشور، که از انگاره‌های رایج توسعه در جهان ناشی می‌شود، شیوه‌ی سکونت و شکل‌گیری سکونتگاه‌ها را دگرگون ساخته است. بارزترین نمود این جهت‌گیری در توسعه‌ی اقتصادی ـ اجتماعی کشور (که از دهه‌های ابتدایی قرن خورشیدی حاضر آغاز شده است) شکاف بین کیفیّت زندگی شهر و روستا می‌باشد. به این ترتیب رشد شتابان شهرنشینی طیّ چهار دهه‌ی اخیر، سبب شده است که ساخت فضایی ـ کالبدی شهرها گسترش یافته و سکونتگاه‌های روستایی پیرامون شهرها را نیز مورد تعرض قرار دهد، بنابراین هر سکونتگاه روستایی که در حاشیه و پیرامون این‌گونه مراکز شهری استقرار یافته باشد در معرض گسترش کالبدی شهر قرار گرفته و با چالشی دوسویه روبرو است:

۱. به دلیل گسترش و پیشروی کالبدی شهر، روستاهای پیرامونی در خطر استحاله و فرورفتن در بافت و کالبد شهر قرار دارند؛

۲. متأثر از تحولات اقتصادی ـ اجتماعی و نیروهای بیرونی، کالبد درونی روستا در معرض فروپاشی و از هم گسیختگی ساختاری ـ کارکردی قرار گرفته است (صرافی، ۱۳۷۹: ۲۷).

گسترش تدریجی کالبد شهر به پیرامون و دست‌اندازی شهر به اراضی روستاهای اطراف، محدودیت‌ها و زیان‌های کالبدی اقتصادی، اجتماعی و محیطی خاص خود را نیز تحمیل می‌نماید، از یکسو کیفیت و ساختار معیشت روستا تحت تأثیر همجواری با شهر به تدریج تغییر ماهیت داده و از مکانی تولیدی با محتوایی غالباً کشاورزی به کانونی بی‌هویت و انگل

شهر تبدیل و در نتیجه ساخت اقتصادی روستا تابع فرایندهای اقتصادی شهر می‌شود، از طرفی، وجوه کیفیت اجتماعی ـ فرهنگی ساکنان روستاها نیز با فاصله گرفتن از تحولات و پویایی اندام‌وار درونی متأثر از جریان‌ها و تحولات اجتماعی ـ فرهنگی بیرونی و برآمده از شهر می‌شود که به دلیل سرعت و شدت اثرگذاری نتیجه‌ای جز دگرسویی با ساخت اجتماعی موجود در روستا را ندارد.

هدف مقاله‌ی حاضر، تبیین سطوح کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر میاندوآب، طیّ سی سال اخیر است که هنوز ساخت فضایی ـ کالبدی روستایی خود را حفظ کرده‌اند و بدین منظور شش روستای ادغام شده در شهر میاندوآب بر مبنای شش شاخص اقتصادی، اجتماعی، کیفیت مسکونی ، کیفیت بهداشت محیطی، زیرساخت‌ها و کیفیت حمل-ونقل عمومی (شکل ۱) مورد بررسی قرار گرفته و برای روشن شدن مسأله، با ده محلّه‌ی شهر که به صورت تصادفی پنج محله از بافت قدیم و پنج محله از بافت جدید را انتخاب و با روستاهای ادغام شده مقایسه کرده و در نهایت روستاها و محلّات را به صورت جداگانه و کلی رتبه‌بندی کردیم. در این راستا، زیر شاخص‌هایی چون کیفیت روابط همسایگی، کیفیّت امنیت اجتماعی، کیفیت مشارکت، کیفیت رضایت‌مندی، درصد باسوادان، قیمت زمین، درآمد خانوار، شغل سرپرست خانوار (درصد)، وضعیت تردد ساکنان، کیفیت ابنیه (درصد)، وضعیت مالکیت (درصد)، وضعیت دسترسی به فضای سبز، کیفیت واحد مسکونی از نظر شهروندان، دسترسی به خدمات شهری (مدرسه، درمانگاه، نیازهای روزمره)، امکانات فرهنگی، دسترسی سواره به واحد مسکونی و کیفیت خیابان‌ها و کوچه‌ها مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است.

در واقع تحقیق حاضر به دنبال پاسخ به این سوال است:

آیا بین روستاهای ادغام شده در سال های اخیر و محله های شهر میاندوآب(قدیم و جدید) از لحاظ کیفیت زندگی تفاوتی وجود دارد؟ اگر وجود دارد، در کدام شاخص‌های کیفیت زندگی تفاوت بیشتری وجود داشته، همچنین کدام محلّات از لحاظ کیفیت زندگی در سطح بالایی قرار دارند و دلایل این تفاوت چه عواملی بوده است؟

شکل شماره۱. شاخص‌های کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر

منبع: نگارندگان

مبانی نظری تحقیق

واژه‌ی کیفیت زندگی، بیشتر با محیط طبیعی و شرایط خارجی زندگی افراد از قبیل آلودگی، کیفیت مسکن، جنبه‌های زیباشناختی، تراکم ترافیک، شیوع جرم و مانند اینها در ارتباط است. این متغیّرها، تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر سطح ارضای افراد از زندگیشان دارند، اما آنها فقط جنبه‌ی محدودی از مجموع رضایت‌هایی که ممکن است در فرایند زندگی ارزشمند باشد را در بر می‌گیرند. سؤال اصلی این است که آیا این متغیّرها می‌توانند بخش مهمی از رفاه افراد را تشکیل دهند و یا این‌که، آنها به وسیله‌ی عواملی همچون حس دسترسی، دوست داشتن و علاقه، حس انتخاب و ... قابل بیان و ارائه هستند (Wang et al, ۲۰۱۰). گرچه اجماع نظر کمّی در مورد تعریف کیفیت زندگی وجود دارد، اما تعریفی ساده و عملی از کیفیت زندگی این است که افراد به طور کلی از زندگی خود رضایت داشته باشند، به عبارت دیگر کیفیت زندگی معادل احساس رضایت کلی از زندگی گرفته شده است (Stover and leven, ۱۹۹۲).

این رویکرد جدید منجر به ظهور مفهومی جدید با عنوان "کیفیت زندگی" شده است. مفهوم کیفیت زندگی برای نخستین‌بار در سال ۱۹٦٦ در کتابی باعنوان "شاخص‌های اجتماعی"[۱] توسط ریموند بائر[۲] مورد توجه قرار گرفت (مهدیزاده و دیگران، ۱۳۸۲: ٤٦). در جدول زیر تعاریف مختلف از کیفیت زندگی آمده است:

۱- Social indicators
۲- Raymond Bauer

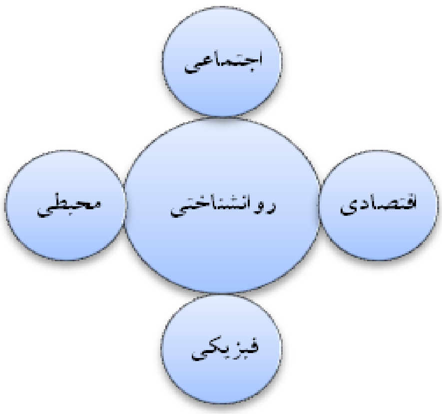
جدول۱: تعاریف مختلف کیفیت زندگی

محقق	تعریف «کیفیت زندگی»
مولر (Moller, ۱۹۸۲)	میزان رفاه افراد و گروه‌ها در شرایط اجتماعی و اقتصادی عمومی.
گروه کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی (WHOQL Group, ۱۹۹۳)	ادراک فردی از وضعیت زندگی در متن نظام‌های فرهنگی و ارزشی جامعه و در ارتباط با اهداف، انتظارات، استانداردها، علایق و نگرانی‌های فرد.
پسیون (pacione, ۱۹۹۵)	به طور کلی وضعیت محیطی که مردم در آن زندگی می‌کنند ، مانند آلودگی و کیفیت مسکن، و نیز برخی صفات و ویژگی‌های خود مردم مانند سلامت و دسترسی.
مک گرگور (Mac Gregor, ۱۹۹۸)	میزان برخورداری فرد، البته نه فقط برخورداری از چیزهایی که به دست آورده، بلکه از تمام گزینه‌هایی که فرصت انتخاب آنها را دارد. به بیان دیگر، کیفیت زندگی به آزادی برای رسیدن و نرسیدن به موفقیت و آگاهی از فرصت‌های واقعی وابسته است که فرد در مقایسه با دیگران در اختیار دارد.
جنز (Jance, ۲۰۰٤)	ساختاری چند بعدی شامل قلمرو های مادی، احساسی، روانی، اجتماعی و رفتاری.
هاگرتی و همکارن (Hagerty et al., ۲۰۰۱)	اصطلاحی که بر کیفیت کلی زندگی افراد و نه فقط بر برخی از قلمروهای زندگی دلالت می‌کند، و از این‌رو، اگر کیفیت زندگی به اجزای مختلف تقسیم می‌شود، باید اجزای آن در مجموع یک ساختار کلی به نام کیفیت زندگی را نمایش دهد
کالمن (Kalman, ۱۹۸٤)	کیفیت زندگی گستردگی و انبساط آرزو است که از تجارب زندگی نشأت می‌گیرد.
ویستند (Winsted, ۱۹۸۵)	کیفیت زندگی مفهومی بسیار ذهنی و شخصی است که معمولاً بر پایه خوشحالی و رضایت فرد با عواملی که روی رفاه اجتماعی، روانی، جسمی و عملکرد وی تأثیر می‌گذارد.
زان (Zan, ۱۹۹۲)	کیفیت زندگی شامل رضایت از زندگی در تصور خود و عوامل اجتماعی و اقتصادی است.
ایزر (Eiser, ۲۰۰٤)	کیفیت زندگی با عنوان زندگی راحت و دسترسی به نیازهای اساسی در محیطی شهری تلقی می‌شود.
مولر و اسچلمبر (Schlemmer and Moller, ۱۹۸۳).	کیفیت زندگی میزان واقعی رفاه تجربه شده به وسیله‌ی افراد و گروه‌ها تحت شرایط اجتماعی و اقتصادی عمومی است.

منابع: رضوانی و همکاران، ۱۳۸۷: ۵، مطالعات نگارندگان

علی‌رغم اختلاف نظرهایی که در تعریف کیفیت زندگی وجود دارد، توافقی ادراکی در میان متخصصین وجود دارد که بر مبنای آن بیشتر متخصصین کیفیت زندگی را شامل ابعاد مثبت و مفهومی چند بعدی می‌دانند و آنچه در این ادراک مسلم است، این است که تمامی کیفیت زندگی تحت دو سرفصل "شاخص‌های عینی" و "شاخص‌های ذهنی" صورت می‌گیرند (ALLEN, Vogt and Cordes, ۲۰۰۲: ۱٤). به طور کلی در حال حاضر اساس تئوریکی اندکی برای ابعاد کیفیت زندگی وجود دارد که در سخنرانی‌های منعکس شده و در حوزه‌ی بهداشت و سلامت ارائه شده‌اند. با این وجود، بیشتر پژوهشگران و صاحبنظران این حوزه معتقدند که کیفیت زندگی همان‌گونه که شکل شماره ۲ نشان می‌دهد، دارای ابعاد فیزیکی ـ محیطی، اجتماعی، روان‌شناختی، محیطی و اقتصادی است.

شکل ۲: ابعاد کیفیت زندگی

منبع: فتاحی، ۱۳۸۷: ۵

پیشینه‌ی مطالعاتی تحقیق

در تمام مطالعات صورت گرفته با هر تخصص و گرایشی تنها یک هدف مورد توجه بوده و آن ساماندهی مکان زیستی برای بهزیستی بشر است، لذا برای ساماندهی فضای زیست و بهبود کیفیت زندگی شهر و پیرامون در ابعاد مختلف محیط شهر و پیرامون مطالعات گوناگونی

صورت گرفته است. می‌توان به مطالعات حمل‌نقل و کیفیت زندگی[۱]، کاربری زمین و کیفیت زندگی[۲]، مطالعات اجتماعی از کیفیت زندگی[۳]، مطالعات اقتصادی[٤]، بهداشتی و پزشکی[٥]، مطالعات محیطی[٦]، مطالعات شناسایی اثرات مشارکت در گروه‌های موسیقی بر کیفیت زندگی[۷]، تحلیل کیفیت زندگی، توزیع درآمد و توسعه‌ی روستایی[۸]، ارزشیابی روابط بین کیفیت زندگی و متغیّرهای اجتماعی ـ اقتصادی[۹]، بررسی روابط بین کیفیت زندگی و محیط‌های مسکونی در میان خانواده‌های روستایی[۱۰]، وانواع دیگری از مطالعات اشاره نمود که توسط متخصصین علوم مختلف انجام شده است.

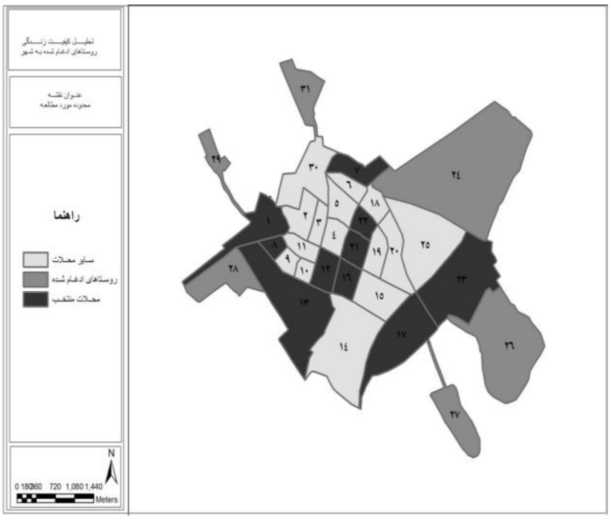
تعیین محدوده‌ی منطقه‌ی مورد مطالعه

شهر میاندوآب به عنوان مرکز شهرستانی به همین نام در استان آذربایجان غربی در مختصات جغرافیایی ۵۷َ ۳٦ْ تا ۵۹َ ۳٦ْ عرض شمالی و ٤َ ٤۹ْ تا ۸َ ٤۹ْ طول شرقی و ارتفاع حدود ۱۳۰۰ متری واقع شده است (سرور، ۱۳۸۷: ۲۰). این شهر با وسعتی حدود ۱۸۰۳ هکتار، جمعیتی معادل ۱۱٤۱۵۳ تن را در خود جای داده است. جمعیت شش روستای(۱) مورد مطالعه (رابری، قجلو، قره‌ورن، تقی‌آباد، وکیل کندی و بشیر کندی) به ترتیب با ۱۸۳۲، ۲٦۲٦، ۷۹۲٤، ۲٦۲۸، ۲۰۹٦، ۷۱۲ تن که در مجموع با جمعیت ۱۷۸۱۸ تن، ۱۵/۵ درصد جمعیت شهر میاندوآب را تشکیل می‌دهند. جمعیت محله‌های انتخاب شده سی و یک هزار تن بوده که در

۱- E.L. Spinney et al, ۲۰۰۹ & de Groot and Steg, ۲۰۰٦.
۲- Preuss and W. Vemuri, ۲۰۰٤ & O. Marquez and C. Smith, ۱۹۹۹.
۳- Wang et al, ۲۰۱۰ & J.Mason et al, ۲۰۱۰.
٤- Wong, ۲۰۰۱ & Whitehead et al, ۲۰۰٦.
٥- Habib et al, ۲۰۰۹ & Ryashchenko and Gukalova, ۲۰۱۰.
٦- Godefroid, ۲۰۰۱ & M.J. Geelen et al, ۲۰۰۹ & Moser, ۲۰۰۹ & S.Westaway, ۲۰۰٦.
۷- Coffman and Adamec, ۱۹۹۹.
۸- Bukenya, ۲۰۰۱.
۹- Bloom and Craig, ۲۰۰۱.
۱۰- Auh, ۲۰۰٥.

مجموع منطقه‌ی مورد مطالعه، ٤٢/١٦ درصد از کل جمعیت شهر میاندوآب را پوشش داده است. روستاهای مورد مطالعه در سال ١٣٦٤، به استثنای روستای قجلو که در سال ١٣٨٠ جزو شهر شده است، در سال ١٣٦٤ زیرمجموعه‌ی حوزه‌ی خدماتی شهر میاندواب بوده‌اند، که هنوز هم از لحاظ ساخت فضایی ـ کالبدی قابل تشخیص هستند.

نقشه‌ی ۱: موقعیّت جغرافیای محلّات مورد مطالعه در سطح شهر میاندوآب

منبع: نگارندگان

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی ـ تحلیلی بوده و برای انجام آن، ابتدا مطالعات اکتشافی به صورت کتابخانه‌ای و بازدید مقدماتی انجام شده و مطالعه‌ی میدانی با استفاده از ابزارهای تحقیق صورت گرفته است. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه شش روستای ادغام شده، و ده محله‌ی انتخابی بوده است. روش نمونه‌گیری به این ترتیب بود که حجم نمونه و تعداد پرسشنامه‌ها، به طور مساوی برای هر یک از محله‌ها و روستاهای ادغام شده صد پرسشنامه پر شده که مجموع پرسشنامه‌ها هزار

و ششصد مورد بوده است. به دلیل نبود اطلاع کامل از تعداد جمعیت محلّات شهری و روستاهای ادغامی به طور تصادفی برای هر یک از محلّات صد پرسشنامه توزیع شده است. تجزیه‌وتحلیل اطلاعات با استفاده از روش‌های تشریحی و کمّی صورت گرفته است.

در مقاله‌ی حاضر، شاخص‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته که این شاخص‌ها در شش گروه دسته‌بندی شدند. به منظور مقایسه‌ی میزان برخورداری محله‌ها، برای هر یک از گزینه‌های خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم، که در پرسشنامه لحاظ شده است، وزن-هایی در نظر گرفته شده است که به ترتیب ۳، ۲، ۱، ۱- و ۲- می‌باشد. از ضرب سهم هر یک از گزینه‌ها با وزن آن گزینه و مجموع تمامی وزن‌ها برای هر یک از محله‌ها، میزان وزن نسبی هر یک از محله‌ها محاسبه شده است. در نهایت برای تعیین رتبه‌ی کیفیت زندگی محلّات از الگوی آنتروپی(اصغرپور، ۱۳۸۷: ۱۹٦) و TOPSIS (همان، ۲۳۲) استفاده شده است.

روش TOPSIS در سال ۱۹۸۱ به توسط هوانگ[۱] و یون[۲] ارائه گردید. در این روش m عامل یا یا گزینه، به وسیله‌ی فرد یا گروهی از افراد تصمیم گیرنده مورد ارزشیابی قرار می‌گیرند. این تکنیک بر این مفهوم بنا شده است، که هر عامل انتخابی باید کمترین فاصله را با عامل ایده‌آل و بیشترین فاصله را با عامل ایده‌آل منفی داشته باشد، به عبارت دیگر، در این روش میزان فاصله‌ی یک عامل با عامل ایده‌آل و ایده‌آل منفی سنجیده می‌شود و این خود معیار درجه‌بندی و اولویت-بندی عوامل است(Hwang, C. L., & Yoon, K.۱۹۸۱). هدف از این تحقیق، مقایسه‌ی کیفیت زندگی بین محلّات شهر و روستاهایی که در سال‌های اخیر در بطن شهر ادغام شده اند، بوده است. مناسب ترین روش برای این مقایسه استفاده از الگوی TOPSIS بوده است. چرا که علاوه بر رتبه بندی محلّات، فاصله‌ی این محلّات را نسبت به ایده آل مثبت و منفی می سنجد. وزن محلّات بر اساس امتیازهایی که محلّات بر اساس داده های ذهنی(پرسشنامه) و داده های عینی(مرکز آمار و طرح

۱- Hwang
۲- Yoon

های شهری)، به دست آمده است، به عبارتی به شاخص‌ها وزن داده نشده، بلکه بر اساس داده های موجود با استفاده از نرمالیزه کردن، وزن نسبی بین یک و صفر کسب کردند، در واقع برای تحلیل آسانتر و ساده تر و مقایسه‌ی راحت‌تر محلّات از الگوی TOPSIS استفاده شده است.

مراحل این روش به صورت زیر است:

الف) نرمالیزه کردن مقادیر

تبدیل ماتریس داده‌های خام موجود به یک ماتریس بی‌مقیاس شده با استفاده از فرمول:

$$R_{ij} = \frac{X_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^{m} X_{ij}^{2}}}$$

I = {۱,..., m} J= {۱,...,n}

ب) وزن‌دهی به معیارها

برای استفاده از تکنیک آنتروپی در وزن‌دهی، ابتدا مقدار نماد E را با استفاده از رابطه‌ی (۲) محاسبه می‌کنیم.

رابطه‌ی(۲) :

$$E \approx s\{P_1, P_2, ...P_n\} = -k\sum_{i=1}^{n}[P_i.Lnp_i]$$

به گونه‌ای که K یک ثابت مثبت است. پس از آن مقدار مشخص P را به ازای هر I و j با استفاده از رابطه‌ی (۳) مورد محاسبه قرار می‌دهیم:

رابطه‌ی (۳):

$$p_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sum_{i=1}^{m} r_{ij}}; \forall i, j$$

و برای Ej مجموعه Pij مطابق با رابطه‌ی (٤) داریم:

رابطه‌ی (٤):

$$Ej = -k\sum_{i=1}^{m}[P_{ij}.Lnp_{ij}]; \forall j$$

به گونه‌ای که:

رابطه‌ی (۵): $k = \frac{1}{Lnm}$

پس از آن درجه‌ی انحراف اطلاعات ایجاد شده که با Dj بـه ازای شـاخص Jام از رابطـه‌ی (٦) محاسبه می‌شود:

رابطه‌ی(٦): $d_j = 1 - E_j ; \forall j$

برای محاسبه‌ی اوزان Wj از شاخص‌های موجود، نهایتاً از رابطه‌ی (۷) استفاده می‌کنیم (به ازای تمامی jها)

رابطه‌ی (۷):

$$W_i = \frac{d_i}{\sum_{j=1}^{n} d_i} ; \forall j$$

ایجاد ماتریس بی‌مقیاس وزین، با استفاده از ضرب نظیر به نظیر اوزان شاخص‌های حاصـل از روش آنتروپی

$$Vmn = WnRmn \qquad W = \{W_1, W_2, \dots, W_n\}$$

پ) شناسایی پاسخ های ایده‌آل مثبت و منفی

$$A^{+} = \{(Max\ V_{ij} | j \varepsilon J), (Min\ V_{ij}^{-} | j \varepsilon J^{-}) | i = \{1, 2, 3, \dots, m\})\} , J = \{1, 2, 3, \dots, n)$$

$$A^{-} = \{(Min\ V_{ij} | j \varepsilon J), (Max\ V_{ij}^{-} | j \varepsilon J^{-}) | i = \{1, 2, 3, \dots, m\})\} , J^{-} = \{1, 2, 3, \dots, n)$$

ت) محاسبه‌ی اندازه فاصله‌ی هر گزینه از ایده‌آل و ایده‌آل منفی

$$d_i^{-} = \{\sum_{j=1}^{n} (V_{ij} - V_j^{+})^2\}^{0.5} \qquad d_i^{+} = \{\sum_{j=1}^{n} (V_{ij} - V_j^{-})^2\}^{0.5}$$

ث) محاسبه‌ی نزدیکی نسبی به راه حل ایده‌آل

$$cl_i^{+} = \frac{d_i^{-}}{(d_i^{+} + d_i^{-})} \qquad 0 \le cl_i^{+} \le 1$$

جدول شماره ۲ و ۳: مقادیر نرمال شده و وزن نسبی شاخص‌ها

محلات	وزن نسبی روابط همسایگی	وزن نسبی امنیت اجتماعی	وزن نسبی مشارکت	وزن نسبی رضایت ساکنین هر محله	متوسط قیمت زمین(هزار ریال)	میانگین درآمد (ریال)	وزن نسبی دسترسی به فضای سبز	وزن نسبی واحد مسکونی از نظر شهروندان	وزن نسبی دسترسی به خدمات شهری(مدرسه، درمانگاه،مایحتاج)	وزن نسبی امکانات فرهنگی	وزن نسبی دسترسی سواره به واحد مسکونی	وزن نسبی کیفیت خیابان ها، کوچه ها	وزن نسبی کیفیت دفع فاضلاب و زباله	کیفیت تردد	کیفیت ابنیه	وضع مالکیت(خصوصی)	درصد باسوادی مرد و زن
23	200	159	252	119	300	261000	80	104	140	153	112	98	98	260	190	99.22	77.4
8	239	167	212	150	250	172000	10	124	160	148	148	110	110	219	201	98.7	82.9
12	157	5	223	123	400	365000	16	140	180	160	133	70	70	172	158	98.8	79.25
16	185	157	112	165	350	243000	96	136	178	175	175	112	112	156	202	90	87.1
21	176	110	246	167	800	329000	230	178	220	220	171	100	100	157	231	92.9	87.7
7	125	145	230	162	1400	335000	196	182	184	133	214	148	184	154	240	94	86.2
22	168	163	248	171	1620	349000	214	188	214	218	216	168	202	171	217	92	86
17	155	165	222	145	540	299000	76	156	162	162	188	116	116	219	204	93.9	82.6
13	160	98	212	134	340	248000	18	148	156	182	166	84	98	178	198	89.3	78.7
1	234	140	200	142	230	230000	16	158	152	148	180	130	140	218	222	97.9	84.4
وزن نسبی شاخص‌های مورد مطالعه در روستاهای ادغام شده																	
27	250	200	198	200	80	180000	90	44	52	86	176	63	42	245	134	97.5	73
26	248	198	235	264	250	200000	112	104	130	140	162	78	54	260	160	96.6	74
28	252	188	200	245	200	180000	10	45	44	132	165	32	5	255	112	92.33	72.4
29	253	230	250	258	60	150000	10	40	22	48	174	48	14	230	88	99.2	73
31	260	220	230	260	100	180000	10	70	33	60	172	30	12	240	98	96	71
24	235	145	124	140	150	130000	12	80	25	99	145	24	10	240	56	84	69
وزن نسبی شاخص‌های مورد مطالعه در روستاهای ادغام شده																	
23	200	159	252	119	300	261000	80	104	140	153	112	98	98	260	190	99.22	77.4
8	239	167	212	150	250	172000	10	124	160	148	148	110	110	219	201	98.7	82.9
12	157	5	223	123	400	365000	16	140	180	160	133	70	70	172	158	98.8	79.25
16	185	157	112	165	350	243000	96	136	178	175	175	112	112	156	202	90	87.1
21	176	110	246	167	800	329000	230	178	220	220	171	100	100	157	231	92.9	87.7
7	125	145	230	162	1400	335000	196	182	184	133	214	148	184	154	240	94	86.2
22	168	163	248	171	1620	349000	214	188	214	218	216	168	202	171	217	92	86
17	155	165	222	145	540	299000	76	156	162	162	188	116	116	219	204	93.9	82.6
13	160	98	212	134	340	248000	18	148	156	182	166	84	98	178	198	89.3	78.7
1	234	140	200	142	230	230000	16	158	152	148	180	130	140	218	222	97.9	84.4
27	250	200	198	200	80	180000	90	44	52	86	176	63	42	245	134	97.5	73
26	248	198	235	264	250	200000	112	104	130	140	162	78	54	260	160	96.6	74
28	252	188	200	245	200	180000	10	45	44	132	165	32	5	255	112	92.33	72.4
29	253	230	250	258	60	150000	10	40	22	48	174	48	14	230	88	99.2	73
31	260	220	230	260	100	180000	10	70	33	60	172	30	12	240	98	96	71
24	235	145	124	140	150	130000	12	80	25	99	145	24	10	240	56	84	69

جدول شماره ٤:.بالاترین و پایان‌ترین عملکرد هر شاخص در سطح محلات

شاخص	وزن نسبی روابط همسایگی	وزن نسبی امنیت اجتماعی	وزن نسبی مشارکت	وزن نسبی رضایت ساکنین هر محله	متوسط قیمت زمیت (هزار ریال)	میانگین درآمد(ریال)	وزن نسبی دسترسی به فضای سبز	وزن نسبی واحد مسکونی از نظر شهروندان	وزن نسبی دسترسی به خدمات شهری(مدرسه، درمانگاه،مایحتاج)	وزن نسبی امکانات فرهنگی	وزن نسبی دسترسی سواره به واحد مسکونی	وزن نسبی کیفیت خیابان ها، کوچه ها	وزن نسبی کیفیت دفع فاضلاب و زباله	کیفیت تردد	کیفیت ابنیه از نظر پژوهشگران	وضع مالکیت(خصوصی)	درصد باسوادی مرد و زن
بالاترین و پایان‌ترین عملکرد هر شاخص در محلات انتخابی																	
A+	239	167	252	171	1620	365000	230	188	220	220	216	168	202	260	240	99.22	87.7
A-	125	5	112	119	230	172000	10	104	140	133	112	70	70	154	158	89.3	77.4
بالاترین و پایان‌ترین عملکرد هر شاخص در روستاهای ادغام شده																	
A+	260	230	250	264	250	200000	112	104	130	140	176	78	54	260	160	99.2	74
A-	235	145	124	140	60	130000	10	40	22	48	145	24	5	230	56	84	69
بالاترین و پایان‌ترین عملکرد هر شاخص در مجموع محلات(منتخب، روستاهای ادغام شده)																	
A+	260	230	252	264	1620	365000	230	188	220	220	216	168	202	260	240	99.22	87.7
A-	125	5	112	119	60	130000	10	40	22	48	112	24	5	154	56	84	69

جدول شماره٥: وزن هریک از شاخص‌ها در سطح محلات

بافت	وزن نسبی روابط همسایگی	وزن نسبی امنیت اجتماعی	وزن نسبی مشارکت	وزن نسبی رضایت ساکنین هر محله	متوسط قیمت زمین (هزار ریال)	میانگین درآمد(ریال)	وزن نسبی دسترسی به فضای سبز	وزن نسبی واحد مسکونی از نظر شهروندان	وزن نسبی دسترسی به خدمات شهری(مدرسه، درمانگاه،مایحتاج)	وزن نسبی امکانات فرهنگی	وزن نسبی دسترسی سواره به واحد مسکونی	وزن نسبی کیفیت خیابان ها، کوچه ها	وزن نسبی کیفیت دفع فاضلاب و زباله	کیفیت تردد	کیفیت ابنیه	وضع مالکیت(خصوصی)	درصد باسوادی مرد و زن
محله های منتخب	0.018	0.106	0.019	0.007	0.256	0.023	0.411	0.015	0.010	0.013	0.018	0.030	0.049	0.016	0.006	0.001	0.001
رتبه	٨	٣	٧	١٣	٢	٦	١	١٠	١٢	١١	٨	٥	٤	٩	١٤	١٥	١٥
روستاهای ادغام شده	0.0003	0.0062	0.0136	0.0131	0.0720	0.0778	0.3265	0.0397	0.1329	0.0416	0.0013	0.0542	0.1889	0.0005	0.0302	0.0009	0.0009
رتبه	١٦	١٢	١٠	١١	٥	٤	١	٨	٣	٧	١٣	٦	٢	١٥	٩	١٤	١٤
کل محله ها	0.012	0.041	0.010	0.019	0.205	0.048	0.253	0.049	0.085	0.032	0.006	0.060	0.139	0.009	0.030	0.001	0.002
رتبه	١٠	٨	١١	٩	٢	٧	١	٦	٤	٩	١٣	٥	٣	١٢	١٠	١٥	١٤

یافته‌های پژوهش

درپژوهش حاضر هفده شاخص مورد مطالعه قرار گرفته که در شش گروه اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، بهداشت، محیط‌زیست، دسترسی به خدمات و تسهیلات شهری و حمل-ونقل شهری تقسیم شده‌اند. در شاخص‌های اقتصادی ابتدا روستاهای ادغام شده و محلّات منتخب به صورت جداگانه و درون بافتی مستقل، تحلیل شده و سپس کل محلّات (روستاهای ادغام شده و محلّات منتخب) شهر با یکدیگر مورد مطالعه تطبیقی قرار گرفته‌اند. درنهایت نیز با استفاده از روش آنتروپی، اهمیت هر یک از شاخص‌ها را از نظر شهروندان (جدول شماره۵) محاسبه کرده تا در برنامه‌ریزی‌های آتی به شاخص‌هایی، که در رتبه‌های بالایی از نظر اهمیت قرار می‌گیرند، توجه بیشتری شود.

اقتصادی

اولین شاخص مورد بررسی متوسط قیمت زمین می‌باشد که در شش روستای ادغام شده محله‌ی بیست و شش بالاترین عملکرد را دارد. دلیل اصلی آن تقاضای بالای زمین در روستای شماره بیست و شش به دلیل جمعیت بیشتر (هفت هزار تن) و همچنین قرار گرفتن در کنار جاده ارتباطی میاندوآب و شاهین‌دژ می‌باشد. در سطح محلّات انتخابی شهری میان ده محله‌ی انتخابی محله‌ی بیست و دو بالاترین عملکرد و محله‌ی یک پایین‌ترین عملکرد را دارد. اختلاف بین بالاترین و پایین‌ترین عملکرد بین روستاها و محلّات انتخابی با توجه به جدول شماره ۱ بسیار زیاد است. دومین شاخص در سنجه‌ی اقتصادی میانگین درآمد در سطح محلّات می‌باشد، در شش روستای ادغامی، روستای شماره بیست و شش بالاترین عملکرد و روستای شماره بیست و چهار پایین‌ترین عملکرد را دارد. سومین شاخص مالکیت خصوصی است که در این شاخص تفاوت چندانی بین محلّات شهری و روستایی وجود ندارد. در مجموع در این سه شاخص مقایسه‌ای بین محلّات شهر و روستاهای ادغام شده، به ویژه دو شاخص اول (میانگین درآمد، متوسط قیمت زمین) اختلاف چشمگیری وجود دارد.

شاخص‌های این سنجه به ترتیب متوسط قیمت زمین، میانگین درآمد و وضع مالکیت در روستاهای ادغامی رتبه‌های ۵، ۲، ۱٤ و در شهر۲، ٦، ۱۵ را دارند. در کل نیز ۲، ۷، ۱۷ قرار دارد، که نشان می‌دهد دو شاخص اول به ویژه در روستا درآمد و در شهر قیمت زمین از اهمیت بالایی برخوردار هستند. توجه به این شاخص‌ها در برنامه‌ریزی‌های آتی ضروری به نظر می‌رسد.

اجتماعی

در گروه اجتماعی پنج شاخص مورد مطالعه قرار گرفته است. اولین شاخص، کیفیت روابط همسایگی است. در روستاها، بین بالاترین و پایین‌ترین عملکرد تفاوت زیادی وجود ندارد و عملکرد این شاخص نسبت به محلّات شهر در سطح بالایی قرار دارد. اختلاف عملکرد در سطح محلّات شهر بیشتر است، که نشان دهنده‌ی روابط بالای اجتماعی در روستاها نسبت به محلّات شهر است. دومین شاخص در این گروه کیفیّت امنیت اجتماعی است. در این شاخص نیز کل روستاها از عملکرد بهتری برخورداراند، محلّات شهر به خصوص محلّات قدیمی از عملکرد پایین‌تری برخورداراند و در مجموع بالاترین عملکرد را روستاها دارند. سومین شاخص در میزان کیفیت اجتماعی مشارکت اجتماعی می‌باشد که در کل عملکرد روستاها و محلّات جدید در این شاخص نزدیکتر است و اختلاف عملکرد در این شاخص پایین است. چهارمین شاخص در این گروه رضایت‌مندی ساکنان از محلّه می‌باشد، در این شاخص نیز عملکرد روستاها بهتر بوده و اختلاف بین بالاترین و پایین‌ترین شاخص ناچیز است. پنجمین شاخص میزان باسوادی محلّات است، تنها در این شاخص اجتماعی عملکرد در محلّات شهر نسبت به روستاها بهتر است که دلایل بسیاری از جمله وجود امکانات، دسترسی به امکانات، سبک زندگی بین شهر و روستا می‌تواند آن را توجیه کند. نتیجه‌ی کلی قابل ارائه در زمینه‌ی سنجه‌ی اجتماعی این است که روستاهای ادغام شده از کیفیت زندگی بالاتری نسبت به محلّات شهری برخوردارند. به طور کلّی این شاخص‌ها در روستاهای ادغام شده از اهمیت کمتری برخوردار بوده و پایین‌ترین آن شاخص مشارکت اجتماعی می‌باشد که در رتبه‌ی دهم

قرار دارد، ولی در سطح محلّات شهر به ویژه شاخص امنیت اجتماعی در رتبه‌ی سوم قرار دارد و نشان می‌دهد که این شاخص برای شهروندان بسیار مهم بوده و رضایت خوبی ندارند.

کیفیت مسکونی

در سنجه‌ی کیفیت زندگی دو شاخص کیفیت واحد مسکونی از نظر ساکنان و کیفیت ابنیه از نظر پژوهشگران، مورد بررسی قرار گرفته است. شاخص مورد مطالعه‌ی کیفیت واحد مسکونی از نظر ساکنان عملکرد محلّات شهر نسبت به روستاهای ادغام شده از وضعیت بسیار خوبی برخوردار است، به گونه‌ای که پایین‌ترین عملکرد محلّات شهر با بالاترین عملکرد روستاها برابر است. شاخص دیگر، کیفیت ابنیه از نظر پژوهشگران بوده است. بر اساس فاکتورهای نوسازی، قابل نگهداری، مرمتی و تخریبی بوده است که با نظر شهروندان تقریباً همسانی دارد و وضعیت ابنیه در روستاهای ادغام شده نسبت به شهر در وضعیت بهتری قرار ندارد. اهمیت این شاخص‌ها در رتبه‌های میانی قرار دارد، البته در بخش روستاهای ادغام شده نسبت به شهری پایین‌تر است که کیفیت کالبدی روستاها از اهمیت بالاتری برخوردار است.

دسترسی و رضایت از خدمات و تسهیلات شهری

در این گروه سه شاخص دسترسی به فضای سبز، دسترسی به خدمات شهری (مدرسه، درمانگاه، خرید روزانه و هفتگی) و میزان رضایت‌مندی از امکانات فرهنگی مورد مطالعه، قرار گرفته است. اولین شاخص مورد مطالعه دسترسی به فضای سبز بوده که اختلاف عملکرد هم بین روستاهای ادغام شده و هم محلّات شهر بسیار زیاد است و تنها چند محله که در هم-جواری سه پارک شهر قرار گرفتند، نسبت به این شاخص وضعیت بهتری دارند. در کل پارک محله‌ای وجود ندارد و تنها دو پارک وجود دارد که به دلایل مختلف از استقبال خوبی برخوردار نیستند. شاخص دوم در این گروه دسترسی به خدمات شهری از جمله مدرسه، درمانگاه، خرید روزانه و هفتگی و سایر خدمات شهری بوده که وضعیت محلّات شهری نسبت به روستایی بهتر بوده است. دلیل اصلی آن نیز تمرکز این امکانات در بخش مرکزی

شهر بوده است. بعضی روستاها از کمینه‌ی امکانات آموزشی و بهداشتی برخوردارانـد. سـومین شاخص دسترسی و رضایت‌مندی به امکانات فرهنگی است که مانند شـاخص قبلـی، عملکـرد محلّات شهری از سطح بالاتری برخوردار است. اهمیت شاخص‌های این سنجه اختلاف زیادی دارند و فقط شاخص دسترسی به فضای سبز در سطح روستاهای ادغام شده، شهری و کـل در رتبه‌ی اول قرار دارد، البته سرانه‌ی این شاخص با نیم متر مربع بـرای هـر تـن ایـن اهمیـت را نشان می‌دهد. دسترسی به خدمات شهری نیز در روستاهای ادغام شـده در رتبـه‌ی سـوم قـرار دارد، که کمبود این امکانات را در این محلّات نشان می‌دهد. در کـل محلّـات شـهری بـه جـز دسترسی به فضای سبز رضایت نسبی به این شاخص‌ها دارند.ولی در سـطح روسـتاهای ادغـام شده این سنجه در سطح پایینی قرار دارد.

کیفیت تردد و حمل‌ونقل عمومی در سطح محلّات

در این سنجه سه شاخص دسترسی سواره به واحـدهای مسـکونی، حمـل‌ونقـل عمـومی و کیفیت خیابان‌ها و کوچه‌ها از نظر شهروندان بررسی شده است. در شاخص دسترسی سواره به واحدهای مسکونی، بالاترین عملکرد بین محلّات شهری به خاطر جدید بودن محله‌ها، به ویژه در بافت جدید، که به صورت شطرنجی طرّاحی شده است، دیده می‌شود. پایین‌تـرین عملکـرد بین محلّات شهری قرار دارد که این محلّات شامل بخش قدیمی شهر هستند. دومـین شـاخص در این گروه کیفیت خیابان‌ها و کوچه‌ها از نظر شهروندان بوده است. در این شاخص اخـتلاف زیادی بین محلّات شهری و روستایی وجود دارد که به دیدگاه مسؤولان شهر باز می‌گـردد کـه به محلّات حاشیه‌ای به خصوص روستایی توجه کمتری دارند. سومین شاخص مورد مطالعه در این گروه، کیفیت حمل‌ونقل عمومی است. وضعیت روستاهای ادغام شده نسبت به شـهر بهتـر است و دلیل اصلی آن نیز وجود اتوبوس‌های بین روستاهای ادغامی و شهر بوده که بیشتر بـین محلّات شهری و روستاهای ادغامی امور حمل‌ونقل را انجام می‌دهنـد. در ایـن سـنجه کیفیـت خیابان‌ها به ترتیب با رتبه‌های پنجم و ششم در سطح محلّـات شـهری و روسـتایی از اهمیـت

بالایی برخورداراند، ولی کیفیت حمل‌ونقل عمومی در سطح روستاهای ادغام شده نسبت به شهری از اهمیت پایین‌تری برخوردار است.

کیفیت بهداشت محیطی

در این سنجه شاخص میزان رضایت‌مندی ساکنان از چگونگی دفع فاضلاب، زباله و آب-های سطحی، مورد سنجش قرار گرفته است. در این شاخص، اختلاف زیادی وجود دارد. روستاهای ادغام شده در پایین‌ترین رتبه قرار گرفته‌اند. دلایل این موضوع نبود سیستم فاضلاب در محلّات روستایی، عبور کانال‌های فاضلاب شهری از روستاهای ادغامی که سبب چشم‌انداز نامطلوب محیطی شده و از لحاظ بهداشتی برای ساکنان روستاها مضر هستند. اهمیت شاخص کیفیت دفع فاضلاب، جمع‌آوری زباله و آب‌های سطحی هم در سطح محلّات شهری و هم در سطح روستاهای ادغام شده از اهمیت بالایی برخوردار است که در مجموع در رتبه‌ی سوم قرار دارد. البته کیفیت این شناختی که نگارندگان داشته‌اند بسیار بالاست، ولی میزان رضایت از این شاخص بین ساکنان روستایی و شهری تفاوت زیادی دارد که باعث شده اهمیت این شاخص در هر دو سطح نزدیک به هم باشد.

محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلّات از ایده‌آل مثبت و منفی و رتبه‌بندی محلّات

در این مرحله اندازه جدایی روستاهای ادغام شده، شهری و کل به صورت جداگانه بر اساس جداول شماره ۷ آمده و برای تبیین بهتر نمودار شماره ۱ آورده شده است. سپس در همین جداول، رتبه‌ی هر یک از محلّات آمده که محله‌ی بیست و دو در بین محلّات شهری در رتبه‌ی اول قرار دارد. در میان روستاهای ادغام شده نیز محله‌ی بیست و شش در رتبه‌ی اول قرار دارد. در رتبه‌بندی کلی پنج محله‌ی اول از محلّات شهری هستند، پنج محله‌ی آخر نیز از روستاهای ادغام شده به شهر است که تفاوت کیفیت زندگی بین روستاهای ادغام شده و محلّات شهری را نشان می‌دهد.

جدول ٦: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلّات از ایده‌آل مثبت و منفی و رتبه‌بندی محلّات منتخب شهر

محلّات	۲۳	۸	۱۲	۱٦	۲۱	۷	۲۲	۱۷	۱۳	۱
di+	۰.۲۰٦٦	۰.۲٦۷٤	۰.۲٥۷٤	۰.۱۹۱۰	۰.۰۸۷۱	۰.۰٤۲٥	۰.۰۱٦۸	۰.۱۹٤۲	۰.۲٥٦۱	۰.۲٦۳۲
di-	۰.۰۸۱٦	۰.۰۳۹۹	۰.۰۱۹٦	۰.۰۹٦۸	۰.۲۳٥۳	۰.۲۲۹٥	۰.۲٥۸۰	۰.۰۸٤۹	۰.۰۲۷۱	۰.۰۳٥۰
Cl	۰.۲۸۳۲	۰.۱۲۹۸	۰.۰۷۰۸	۰.۳۳٦٤	۰.۷۲۹۸	۰.۸٤۳۸	۰.۹۳۸۸	۰.۳۰٤۱	۰.۰۹٥٦	۰.۱۱۷٤
رتبه	٦	۷	۱۰	٤	۳	۲	۱	٥	۹	۸

منبع: نگارندگان

جدول ۷: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلّات از ایده‌آل مثبت و منفی و رتبه‌بندی روستاهای ادغام شده

محلّات	۲۷	۲٦	۲۸	۲۹	۳۱	۲٤
di+	۰.۰۹٦۸	۰.۰۰۰٦	۰.۲۷٤۸	۰.۲۷۲۹	۰.۲۷۳٥	۰.۲۷۱۲
di-	۰.۲۰۹۹	۰.۲۸٦۰	۰.۰٤۹۲	۰.۰۳۷۹	۰.۰۲٤۲	۰.۰۳٤٤
Cl	۰.٦۸٤۳٦۹	۰.۹۹۸۰۲	۰.۱٥۱۹۷٤	۰.۱۲۱۹٥	۰.۰۸۱٤۰۱	۰.۱۱۲٤۷۳
رتبه	۲	۱	۳	٥	٦	٤

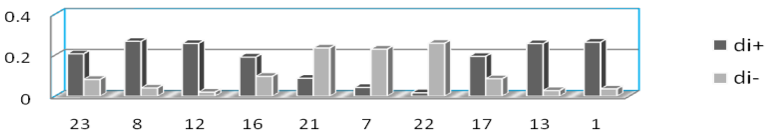
منبع: نگارندگان

جدول ۸: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلّات از ایده‌آل مثبت و منفی و رتبه‌بندی روستاهای ادغام شده

محلّات	۲۳	۸	۱۲	۱٦	۲۱	۷	۲۲	۱۷	۱۳	۱	۲۷	۲٦	۲۸	۲۹	۳۱	۲٤
D+	۰.۱٤٦	۰.۱۷٦	۰.۱۷۰	۰.۱۳٥	۰.۰۷۷	۰.۰۳۰	۰.۰۱۱	۰.۱۳۲	۰.۱٦۹	۰.۱۷۳	۰.۱٦٤	۰.۱٤۳	۰.۱۹۱	۰.۱۹۸	۰.۱۹٦	۰.۱۹۳
D-	۰.۰٦۲	۰.۰٤۹	۰.۰٤۸	۰.۰۷٥	۰.۱٥۳	۰.۱۷۲	۰.۱۹٤	۰.۰۷٥	۰.۰٤۸	۰.۰٥۷	۰.۰٥۲	۰.۰۷۰	۰.۰۱۹	۰.۰۱۷	۰.۰۱٥	۰.۰۱٤
Cl	۰.۲۹۹	۰.۲۱٦	۰.۲۲۰	۰.۳٥٥	۰.٦٦۷	۰.۸٥۳	۰.۹٤۷	۰.۳٦۲	۰.۲۲۳	۰.۲٤۸	۰.۲٤۱	۰.۳۲۷	۰.۰۹۲	۰.۰۷۸	۰.۰۷۲	۰.۰٦۷
رتبه	۷	۱۲	۱۱	٤	۳	۲	۱	٥	۱۰	۸	۹	٦	۱۳	۱٤	۱٥	۱٦

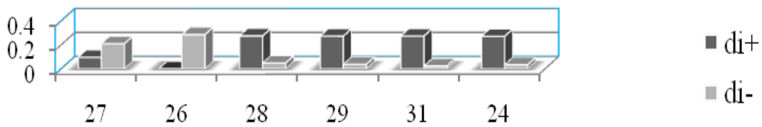
منبع: نگارندگان

نمودار ۱: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلّات از ایده‌آل مثبت و منفی محلّات منتخب شهر

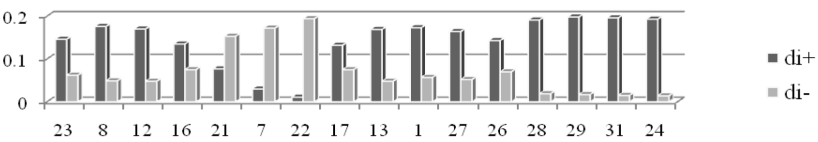
منبع: نگارندگان

نمودار ۲: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلّات از ایده‌آل مثبت و منفی روستاهای ادغام شده در شهر

منبع: نگارندگان

نمودار۳: محاسبه‌ی اندازه جدایی هر یک از محلّات از ایده آل مثبت و منفی روستاهای ادغام شده به شهر

منبع: نگارندگان

نتیجه‌گیری

از مهم‌ترین جریان‌های فکری که برنامه‌ریزی را تحت تأثیر خود قرار داده، توجه به مفهوم کیفیت زندگی بوده است. این مفهوم لزوم توجه به برنامه‌ریزی با در نظر گرفتن شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی در فرایند توسعه به منظور ارضای نیازهای مادی، معنوی شهروندان را ضروری و اجتناب‌ناپذیر کرده است.

در این مقاله از روش آنتروپی، TOPSIS و مطالعه‌ی تطبیقی استفاده شده است. ابتدا عملکرد هریک از شاخص‌ها در سطح محلّات از نظر شهروندان ارزشیابی شده است، در مرحله‌ی دوم با استفاده از روش TOPSIS، بالاترین و پایین‌ترین عملکرد هر یک از شاخص‌ها در سطح محلّات سنجیده شد. در مرحله‌ی سوم با استفاده از روش آنتروپی اهمیت هر یک از شاخص‌ها در کل بافت فرسوده از نظر شهروندان سنجیده شد و بر اساس پاسخ ساکنان هر یک از شاخص‌ها در محلّات شهری، روستایی و کل رتبه‌بندی شد. در مرحله چهارم نقطه‌ی جدایی هر یک از محلّات از ایده‌آل مثبت و منفی محاسبه شد، در مرحله‌ی آخر با استفاده از روش TOPSIS محلّات بر اساس وضعیت موجود و پاسخ ساکنان رتبه‌بندی شدند. در واقع استفاده از مدل TOPSIS به دلیل مقایسه آسانتر و قابل درک تر شاخص‌ها بوده است، چون روش استفاده شده، بیشتر مقایسه ای بوده است، از سایر الگوهای تصمیم گیری نیز می‌توان استفاده کرد، امتیاز این الگو نسبت به سایر مقایسه میزان نزدیکی محلّات به ایده آل مثبت و منفی بوده است، که باعث درک بهتر وضعیت محلّات نسبت به ایده آل مثبت می شود.

در مرحله‌ی اول، هریک از محلّات در برخی شاخص‌ها دارای کمبود و در برخی دارای مطلوبیت بوده‌اند، که روستاهای ادغام شده فقط در شاخص‌های اجتماعی وضعیت بهتری نسبت به محلّات شهری داشته‌اند. در مرحله‌ی دوم که کیفیت هر یک از شاخص‌ها بر اساس پاسخ ساکنان سنجیده شد، شاخص فضای سبز اختلاف چشمگیری نسبت به سایر شاخص‌ها هم در محلّات شهری و روستاهای ادغام شده داشته و از اهمیت بالایی برخوردار است که قرار گرفتن شهر میاندوآب بین سه رودخانه زرینه رود، سیمینه رود و لیلان چای و زمین‌های مناسب برای ایجاد فضای سبز قابل تأمل است و بیشترین نیاز ساکنان عدم دسترسی به فضای سبز بود. کیفیت دفع فاضلاب و آب‌های سطحی در روستاهای ادغام شده از نظر اهمیت در اولویت بعدی قرار دارد. در محلّات شهری نیز متوسط قیمت زمین در اولویت دوم قرار دارد. در الویت سوم در سطح روستاهای ادغام شده دسترسی به خدمات شهری و در سطح محلّات شهری کیفیت امنیت اجتماعی در اولویت سوم قرار دارد. شاخص‌های دیگر نیز در جدول شماره ٦ آورده شده است. اهمیت شاخص‌ها در سطح محلّات نشان می‌دهد که نیاز ساکنان بین محلّات شهری و روستایی تفاوت دارد، نیاز بیشتر ساکنان روستاهای ادغام شده بیشتر کیفیت بهداشت محیط و دسترسی به خدمات شهری بوده است.

نتیجه‌ی آخر این‌که فاصله‌ی محلّات چنانچه در نمودار های شماره ۲ و ۳ آورده شده است به جز محله‌ی بیست و شش، نسبت به سطح ایده‌آل بسیار بالاست. البته در سطح محلّات شهری به ویژه محلّات بافت قدیم این فاصله وجود دارد، که در برنامه‌ریزی آتی برای شهر میاندوآب باید به این مسائل توجه شود. در نهایت پیشنهادهایی در جهت بهبود یافتن وضعیت روستاهای ادغام شده به شهر داده می‌شود:

۱. تغییر دیدگاه مسؤولان شهری نسبت به روستاهای ادغام شده (در جهت رسیدن به توسعه-ی همه‌جانبه کیفیت زندگی در شهر میاندوآب) که این روستاها اکنون جزو شهر بوده و باید مانند سایر محلّات شهری از امکانات و سرانه‌ی کاربری‌های شهری مناسب برخوردار شوند؛

۲. تقویت دسترسی به امکانات بهداشتی و درمانی وآموزشی (درمانگاه، پزشک، داروخانه، مدارس ابتدایی و راهنمایی) و دسترسی آسان برای ساکنان محلّات روستاهای ادغام شده؛

۳. تقویت دسترسی به امکانات فرهنگی و تفریحی (کتاب، کتابخانه، خانه‌های فرهنگی، سالن-های تفریحی و سرگرمی، میدان‌ها و سالن‌های ورزشی توسط مسؤولان شهری)؛

٤. تقویت فروشگاه‌های زنجیره‌ای و تعاونی در سطح روستاهای ادغام شده جهت دسترسی بهتر برای امرارمعاش روزانه و هفتگی؛

۵. با توجه به این‌که بیشتر روستاهای ادغام شده به لحاظ بهداشت محیطی (چگونگی دفع آب‌های سطحی و فاضلاب) با مشکلات زیادی روبرو هستند، در برنامه‌ریزی های آینده ساماندهی دفع آب‌های سطحی و دفع زباله ضروری است؛

٦. تقویت همکاری منابع مالی و اعتباری بانک‌ها و صندوق‌های قرض‌الحسنه و ... از طریق شهرداری جهت تعمیر و به‌سازی مساکن روستاهای ادغام شده به شهر که با مصالح کم دوام و متفاوت با شهر ساخته شده‌اند.

توضیحات

۱. منظور از روستا در مباحث، روستاهای ادغام شده می‌باشد که برای عدم تکرار از واژه‌ی روستا استفاده شده است.

منابع و مآخذ:

۱. اصغرپور، محمدجواد(۱۳۸۷)، ***تصمیم‌گیری چندمعیاره***، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ ششم.

۲. امیدی، رضا(۱۳۸٦)، ***کیفیت زندگی در برنامه های توسعه در ایران***، رساله‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی تهران.

۳. دهداری، طاهره(۱۳۸۱)، ***بررسی تأثیر اموزش بر کیفیت زندگی بیماران با عمل جراحی قلب باز***، رساله‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس.

٤. سرور، رحیم(۱۳۸۳)، ***استفاده از روش ای.اچ.پی در مکان یابی جغرافیایی مطالعه موردی: مکان یابی جهت توسعه آتی شهر میاندوآب***، مجله پژوهش های جغرافیایی، شماره ٤۹.

۵. صرافی، مظفر(۱۳۷۹)، ***مبانی برنامه ریزی توسعه منطقه ای***، انتشارات سازمان برنامه و بودجه، تهران

٦. فتاحی، حمدالله(۱۳۸۷)، ***سنجش کیفیت زندگی در مناطق روستایی: مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان دلفان***، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشکده غلوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس.

۷. کوکبی، افشین؛ پورجعفر، محمد رضا؛ تقوایی، علی اکبر(۱۳۸٤)، ***برنامه ریزی کیفیت زندگی شهری در مراکز شهری***، تعاریف و شاخص ها، فصلنامه جستار های شهرسازی، شماره ۱۲، بهار۱۳۸۲.

۸. کرد زنگنه، جعفر(۱۳۸۱)، ***بررسی کیفیت زندگی مرتبط با سالمندان و عوامل مؤثر بر آن***، رساله کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی تهران.

۹. مهندسین مشاور معماری و شهرسازی طرح و کاوش(۱۳۸۱)، طرح تفضیلی شهر میاندوآب.

۱۰. مهندسین مشاور معماری و شهرسازی آرمانشهر(۱۳۸٦)، مطالعات و طرح راهبردی بافت های فرسوده میاندوآب.

۱۱. مهدیزاده، جواد و دیگران (۱۳۸۲)، ***برنامه ریزی راهبردی توسعه شهری*** (تجربیات اخیر جهانی و جایگاه آن در ایران)، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، تهران، چاپ دوم (پاییز).

۱۲. Auh, seongyeon, (۲۰۰۵), An Invastigation of the Relationship between Quality of life and Residential Environments among Rural Families.Ames: lowa state university.

۱۳. Bukenya, james Obadia(۲۰۰۱) Rural Quality of life in a changing Environment: a Study of the Eramosa-speed Rrgion.Ontario: The university of Guelph.

۱٤. Bloom, David E., Craig, patricia H.,and Malaney, Pia N.(۲۰۰۱),The quality of life in Rural Asia.Manila: Asian Development Bank.

۱۵.Coffman,Don D.and Adamek.mary s.(۱۹۹۹), 'The contributions of Wind Band Particpation to quality of life of senior adults'. Music Therapy perspectives.Vol.۱۷,no.۱.

۱٦.de Groot, J., Steg, L.,(۲۰۰٦), Impact of transport pricing on quality of life, acceptability, and intentions to reduce car use: An exploratory study in Five European countries, Journal of Transport Geography ۱٤ (۲۰۰٦) ٤٦۳–٤۷۰, ۰۹٦٦-٦۹۲۳/$ - see front matter © ۲۰۰٦ Elsevier Ltd. All rights reserved.

۱۷.E.L. Spinney, J., M. Scott, D., Newbold, K.B.,(۲۰۰۹), Transport mobility benefits and quality of life: A time-use perspective of elderly Canadians, Transport Policy ۱٦ (۲۰۰۹) ۱–۱۱, ۰۹٦۷ - ۰۷۰X/$ - seefrontmatter & ۲۰۰۹ Elsevier Ltd.Allrightsreserved.

۱۸.Eiser.Christine(۲۰۰٤), CHILDREN WITH CANCER The Quality of Life, London, University of Sheffield, LAWRENCE ERLBAUM ASSOCIATES, PUBLISHERS.

۱۹.Godefroid, s., (۲۰۰۱), Temporal analysis of the Brussels ¯ora as indicator for changing environmental quality, Landscape and Urban Planning ٥۲ (۲۰۰۱) ۲۰۳±۲۲٤, ۰۱٦۹-۲۰٤٦/۰۱/$۲۰.۰۰ # ۲۰۰۱ Elsevier Science B.V. All rights reserved.

۲۰.Hwang, C. L., & Yoon, K. (۱۹۸۱). Multiple attribute decision making: Methods and applications. Berlin: Springer.

۲۱.Habib, R.R., Mahfoud, Z., Fawaz, M., Basma, S.H., Yeretzian, J.S., (۲۰۰۹), Housing quality and ill health in a disadvantaged urban community, Public Health ۱۲۳ (۲۰۰۹) ۱۷٤–۱۸۱, ۰۰۳۳-۳٥۰٦/$ – see front matter _ ۲۰۰۸ The Royal Society for Public Health. Published by Elsevier Ltd. All rights reserved.

۲۲.Harpham, Trudy & et al(۲۰۰۱), Healthy city projects in developing countries: The first evaluation, South Bank Univercity, London, SW۸,۲JZ, UK.

۲۳.J.Mason, M., W. Valente, T., Coatsworth, J.D., Mennis, J., Lawrence, F., Zelenak,P.,(۲۰۱۰), Place based social network quality and correlates of substance use among urban adolescents, Journal of Adolescence ۳۳ (۲۰۱۰) ٤۱۹–٤۲۷, ۰۱٤۰-۱۹۷۱/$ – see front matter _ ۲۰۰۹ The Association for Professionals in Services for Adolescents. Published by Elsevier Ltd. All rights reserved.

۲٤.M.J. Geelen, L., A.J. Huijbregts, M., den Hollander, H., M.J. Ragas, A., van Jaarsveld, H.A., de Zwart, D.,(۲۰۰۹), Confronting environmental pressure, environmental quality and human health impact indicators of priority air emissions, Atmospheric Environment ٤۳ (۲۰۰۹) ۱٦۱۳–۱٦۲۱, ۱۳٥۲-۲۳۱۰/$ – see front matter _ ۲۰۰۸ Elsevier Ltd. All rights reserved.

۲٥.Moser, G., (۲۰۰۹), Quality of life and sustainability: Toward person–environment congruity, Journal of Environmental Psychology ۲۹ (۲۰۰۹) ۳٥۱–۳٥۷, ۰۲۷۲-٤۹٤٤/$ – see front matter _ ۲۰۰۹ Elsevier Ltd. All rights reserved.

۲٦.M.J. Geelen, L., A.J. Huijbregts, M., den Hollander, H., M.J. Ragas, A., van Jaarsveld, H.A., de Zwart, D.,(۲۰۰۹), Confronting environmental pressure, environmental quality and human health impact indicators of priority air emissions, Atmospheric Environment ٤۳ (۲۰۰۹) ۱٦۱۳–۱٦۲۱, ۱۳٥۲-۲۳۱۰/$ – see front matter _ ۲۰۰۸ Elsevier Ltd. All rights reserved.

۲۷. O.Marquez, L., C.Smith, N., (۱۹۹۹), A framework for linking urban form and air quality, Environmental Modelling & Software ۱٤ (۱۹۹۹) ٥٤۱–٥٤٨, ۱۳٦٤-٨۱٥۲/۹۹/$ - see front matter. Ó ۱۹۹۹ Elsevier Science Ltd. All rights reserved.
۲۸. Pacione, Michael , ۲۰۰۳, Urban environmental quality and human wellbeing – a social geographical perspective, Landscape and Urban Planning , ٦٥.
۲۹. Preuss, I., W. Vemuri, A., (۲۰۰٤), "Smart growth" and dynamic modeling: implications for quality of life in Montgomery County, Maryland, Ecological Modelling ۱۷۱ (۲۰۰٤) ٤۱٥–٤۳۲, ۰۳۰٤-۳٨۰۰/$ – see front matter © ۲۰۰۳ Elsevier B.V. All rights reserved.
۳۰. Ryashchenko, S. V., Gukalova, I.V., (۲۰۱۰), Public health in the system of regional indicators of the quality of life in Russia and Ukraine, Geography and Natural Resources ۳۱ (۲۰۱۰) ۱۱–۱۷, Copyright © ۲۰۱۰ IG SB, Siberian Branch of RAS. Published by Elsevier B.V. All rights reserved.
۳۱. S. Westaway, M.,(۲۰۰٦), A longitudinal investigation of satisfaction with personal and environmental quality of life in an informal South African housing settlement, Doornkop, Soweto, Habitat International ۳۰ (۲۰۰٦) ۱۷٥–۱٨۹, ۰۱۹۷-۳۹۷٥/$ - see front matter r ۲۰۰٤ Elsevier Ltd. All rights reserved.
۳۲. Smith, C., Levermore, G.,(۲۰۰٨), Designing urban spaces and buildings to improve sustainability and quality of life in a warmer world, Energy Policy ۳٦ (۲۰۰٨) ٤٥٥٨–٤٥٦۲, ۰۳۰۱-٤۲۱٥/$-seefrontmatter & ۲۰۰٨ Queen's Printerand Controllerof HMSO.Publishedby ElsevierLtd.Allrightsreserved.
۳۳. Stover, M.E., leven, C.L., ۱۹۹۲. ***"Methodological issues in the determination of the quality of life in urban area"***. Urban studies ۲۹ (٥), ۷۳۷- ۷٥٤.
۳٤. SPELLERBERG, ANNETTE, HUSCHKA, DENIS and HABICH , ROLAND ,۲۰۰٦, QUALITY OF LIFE IN RURAL AREAS: PROCESSES OF DIVERGENCE AND CONVERGENCE, Social Indicators Research.
۳٥. Wang, B., Li, X., Stanton, B., Fang,X., (۲۰۱۰), The influence of social stigma and discriminatory experience on psychological distress and quality of life among rural-to-urban migrants in China, Social Science & Medicine xxx (۲۰۱۰) ۱-۹, ۰۲۷۷-۹٥۳٦/$ e see front matter Published by Elsevier Ltd., this article in press.
۳٦. Wong, C.,(۲۰۰۱), The Relationship Between Quality of Life and Local Economic Development: An Empirical Study of Local Authority Areas in England, *Cities*, Vol. ۱٨, No. ۱, pp. ۲٥–۳۲, ۲۰۰۱, Ó ۲۰۰۱ Elsevier Science Ltd. All rights reserved Printed in Great Britain ۰۲٦٤-۲۷٥۱/۰۱ $ - see front matter.
۳۷. Whitehead,T., Simmonds, D., Preston.,J (۲۰۰٦), The effect of urban quality improvements on economic activity, Journal of Environmental Management ٨۰ (۲۰۰٦) ۱–۱۲, ۰۳۰۱-٤۷۹۷/$ - see front matter q ۲۰۰٥ Elsevier Ltd. All rights reserved.